

Investigating the Impact of Spatial Cohesion on Rural Tourism Development in Different Regions of Iran: A Case Study of 27 Selected Villages

Behnaz Aflatoonian¹ | Ali-Akbar Majdi² | Hossein Mirzaei³ | Behnoosh Aflatoonian⁴

1. Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Iran. E-mail: Behnaz.Aflatoonian@mail.ac.ir
2. Corresponding Author, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Iran. E-mail: majdi@um.ac.ir
3. Department of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Iran. E-mail: hmirzaei@um.ac.ir
4. Department of Project Management Engineering, Payame Noor University of Kerman, Iran. E-mail: behnooshafatoonian@yahoo.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:

Received 09 November 2024
Received in revised form 15 March 2025
Accepted 22 April 2025
Published online 21 December 2025

Keywords:

Spatial Cohesion,
Social Impact,
Economic Development,
Rural Tourism.

ABSTRACT

Objective: The tourism industry can enhance villages' economies and contribute to national development by increasing income and creating jobs. The purpose of this study is to examine the relationship between the geographical position and spatial interconnectedness of villages and their tourism performance.

Methods: This qualitative study examines 27 villages across Iran. Data analysis involved simulating the selected villages using CityEngine software. Maps were prepared using OpenStreetMap and georeferenced mapping. The statistical population consisted of scholarly works in Persian and English related to rural tourism and development. The sample included nine Persian and three English articles, selected through purposive sampling. A chi-square goodness-of-fit test was used to examine frequency differences, and Somers' d correlation test in SPSS 28 was employed to analyze the association between ordinal variables.

Results: Tourism conditions across economic, cultural, and physical dimensions were found to be unfavorable, and neglect of local issues occurred significantly more than expected. Villages with weak spatial cohesion experienced poorer tourism outcomes. Increasing spatial cohesion was associated with improvements in economic, cultural, and physical aspects of tourism. This relationship showed a strong statistical correlation.

Conclusions: The results highlight the crucial role of spatial cohesion in improving tourism conditions. Failure to consider this factor can lead to social fragmentation and social withdrawal in rural areas. Therefore, managerial planning is needed to strengthen tourism in villages with weak spatial integration. Additionally, tourism awareness efforts should target both visitors and residents; a lack of coordination between these groups can hinder tourism growth. Achieving positive economic, social, and cultural transformation in rural areas requires innovative research tailored to local conditions.

Cite this article: Aflatoonian, B., Majdi, A.A., Mirzaei, H., & Aflatoonian, B. (2025). Investigating the Impact of Spatial Cohesion on Rural Tourism Development in Different Regions of Iran: A Case Study of 27 Selected Villages. *Space Economy and Rural Development*, 14 (53), 125-140. <http://doi.org/10.66224/serd.14.53.5>

© The Author(s)
DOI: <http://doi.org/10.66224/serd.14.53.5>

Publisher: Kharazmi University

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Rural tourism has recently been recognized as a key factor in the sustainable development of rural areas, offering opportunities for economic diversification, social interaction, and cultural revitalization. This form of tourism integrates economic, cultural, and environmental dimensions and can transform local livelihoods, generate employment, strengthen local economies, and promote cultural exchange. In developing countries such as Iran, rural tourism plays an important role in improving rural livelihoods and preserving local identities.

However, the success of rural tourism largely depends on spatial cohesion, which refers to the alignment of physical structures, infrastructure, and social systems that facilitate interaction among residents, visitors, and local institutions. Despite growing interest in rural tourism, few studies have investigated how spatial cohesion affects tourism performance. This study aims to evaluate current rural tourism conditions in selected Iranian villages and analyze the relationship between spatial cohesion and tourism development across economic, cultural, and physical dimensions.

Methods

This research employed a qualitative approach to study 27 villages in Iran. A literature review was conducted using reliable Persian and English sources related to tourism and rural development. The sample included nine Persian and three English studies selected through purposive sampling.

For data analysis, spatial simulations of the selected villages were conducted using CityEngine software. Geographic data were extracted from OpenStreetMap to generate georeferenced maps. A chi-square goodness-of-fit test was applied to evaluate discrepancies in tourism outcomes, while Somers' d correlation (SPSS 28) was used to measure the relationship between spatial cohesion and tourism performance.

This integrated methodological framework provides a comprehensive understanding of how spatial cohesion influences rural tourism development.

Results

The findings offer a multidimensional view of the state of rural tourism:

- **Economic Dimension:** Economic benefits from tourism were minimal. Many local businesses lacked a steady flow of visitors, leading to low income and limited job opportunities. The absence of innovative, culturally relevant tourism products hindered economic growth.
- **Cultural Dimension:** Despite strong cultural potential, these assets were not effectively used for tourism or socio-economic development. Many residents expressed concerns about cultural commodification, and cultural exchange between tourists and locals was limited.
- **Spatial Cohesion:** A significant positive correlation was found between spatial cohesion and tourism performance. Villages with higher spatial cohesion—better infrastructure, strong networks, and more accessible layouts—showed more successful tourism outcomes. Those with weak spatial cohesion struggled to attract and retain tourists.
- **Statistical Analysis:** Strong correlations ($p < 0.001$) were found between spatial cohesion and tourism indicators. Greater cohesion corresponded with higher quality and quantity in tourism services.

Conclusion

This study highlights the central role of spatial cohesion in sustainable rural tourism development in Iran. Villages with stronger spatial cohesion benefit from improved accessibility, stronger social ties, and better economic opportunities, while isolated villages face social and economic stagnation and declining tourism appeal.

Strengthening spatial cohesion fosters stakeholder cooperation, creates business opportunities, and enhances economic performance. The findings emphasize the importance of preserving local identity, promoting innovation, and encouraging participatory planning.

Policy recommendations include:

- Improving infrastructure in low-cohesion villages
- Supporting ecotourism and cultural festivals in moderately cohesive areas
- Developing creative tourism hubs in highly cohesive villages

Overall, the study advocates a holistic approach integrating spatial planning, cultural authenticity, economic development, and community participation—a more effective strategy than focusing solely on economic or social factors.

Keywords: Spatial Cohesion, Social Impact, Economic Development, Rural Tourism.

Author Contributions

The level of participation of the authors in this article is equal.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

We would like to thank the esteemed referees for their structural and scientific comments.

Ethical considerations

The authors have observed ethical principles in conducting and publishing this scientific research, and this is confirmed by all of them.

Funding

This research has no sponsor.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest in this article.

بررسی تأثیر انسجام فضایی بر توسعه گردشگری روستایی در مناطق مختلف ایران: مطالعه موردی ۲۷ روستای منتخب

بهناز افلاطونیان^۱ | علی اکبر مجدی^۲ | حسین میرزائی^۳ | بهنوش افلاطونیان^۴

۱. گروه آموزشی علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، ایران. رایانامه: Behnaz.Aflatoonian@mail.ac.ir

۲. نویسنده مسئول، گروه آموزشی علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، ایران. رایانامه: majdi@um.ac.ir

۳. گروه آموزشی جامعه شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، ایران. رایانامه: hmirzaei@um.ac.ir

۴. گروه آموزشی مهندسی مدیریت پروژه، دانشگاه پیام نور کرمان، ایران. رایانامه: behnooshafatoonian@yahoo.com

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:	هدف: صنعت گردشگری می‌تواند با افزایش درآمد و ایجاد شغل، رونق اقتصادی روستاها و توسعه ملی را به دنبال داشته باشد. هدف این تحقیق بررسی رابطه میان موقعیت جغرافیایی و هم‌پیوندی روستاها با وضعیت گردشگری است.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۱۹	روش پژوهش: این پژوهش، کیفی و توصیفی-تحلیلی به بررسی ۲۷ روستا در ایران می‌پردازد که در بخش کیفی از مطالعات کتابخانه‌ای و در بخش تحلیلی از ابزار شبیه‌سازی روستای مورد نظر با نرم‌افزار (سیتی انجین) استفاده شد. جهت تهیه نقشه از سایت OpenStreetMap و نقشه‌های ژئورفرنس شده استفاده شد. جامعه آماری شامل کلیه مطالعات مرتبط با حوزه گردشگری و توسعه روستایی از منابع معتبر فارسی و انگلیسی بود. حجم نمونه شامل ۹ مقاله فارسی و ۳ مقاله انگلیسی بود که به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. جهت بررسی اختلاف فراوانی با فراوانی مورد انتظار از آزمون کای دو (نیکویی برازش) و جهت همبستگی دو متغیر رتبه‌ای با توجه به متغیر مستقل و وابسته از آزمون ضریب همبستگی سامرز در SPSS28 استفاده شد.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۲/۲۵	یافته‌ها: وضعیت گردشگری در ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی و کالبدی در روستاها نامطلوب است و عدم توجه به مسائل بومی به طور معنی‌داری بیشتر از حد انتظار است. روستاهایی با هم‌پیوندی ضعیف، وضعیت گردشگری نامطلوب‌تری داشته و افزایش هم‌پیوندی به بهبود شرایط اقتصادی، فرهنگی و کالبدی گردشگری منجر می‌شود. این رابطه دارای همبستگی قوی است.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۲	نتیجه‌گیری: نتایج بیانگر اهمیت هم‌پیوندی در بهبود وضعیت گردشگری است و عدم توجه به این شاخص می‌تواند منجر به جدایی‌گزینی و اجتماع‌گریزی در مناطق روستایی گردد. بنابراین، نیاز به برنامه‌ریزی مدیریتی جهت تقویت گردشگری در روستاهای با هم‌پیوندی ضعیف احساس می‌شود. همچنین، فرهنگ‌سازی گردشگری از گردشگران به بومیان منطقه ضروری است. عدم هماهنگی بین این دو گروه می‌تواند مانع رونق صنعت گردشگری شود و برای تحقق تغییرات مثبت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در روستاها، پژوهش‌های نوآورانه مبتنی بر شرایط بومی الزامی است.
تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۹/۳۰	
کلیدواژه‌ها:	انسجام فضایی، تأثیر اجتماعی، توسعه اقتصادی، گردشگری روستایی.

استناد: افلاطونیان، بهناز؛ مجدی، علی اکبر؛ میرزائی، حسین؛ و افلاطونیان، بهنوش (۱۴۰۴). بررسی تأثیر انسجام فضایی بر توسعه گردشگری روستایی در مناطق مختلف ایران: مطالعه موردی ۲۷ روستای منتخب. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۱۴ (۵۳)، ۱۲۵-۱۴۰. <http://doi.org/10.66224/serd.14.53.5>

مقدمه

روستاها به عنوان حلقه نخست سکونتگاه‌های انسانی، پیوندی نزدیک با طبیعت دارند و از قابلیت‌های بالایی برای توسعه گردشگری طبیعی برخوردارند (اینسکیپ^۱، ۱۹۹۱). در کشورهای در حال توسعه، گردشگری به عنوان ابزاری مؤثر در بازسازی اقتصادی و اجتماعی روستاها شناخته می‌شود (باسوکی^۲، ۲۰۲۳). ظهور گردشگری روستایی در قرن هجدهم در اروپا و گسترش آن در قرون بعدی با توسعه حمل‌ونقل، نشان‌دهنده اهمیت این بخش در فرآیند توسعه روستایی است (شارپلی، ۱۳۸۰). سازمان جهانی گردشگری^۳ (۲۰۲۳) تأکید دارد که گردشگری روستایی نه تنها منجر به ایجاد فرصت‌های شغلی و افزایش درآمد می‌شود، بلکه به احیای سکونتگاه‌ها و ارتقای کیفیت زندگی روستاییان کمک می‌کند. این صنعت می‌تواند با ایجاد تقاضا برای کشاورزی نوین و صنایع دستی، از مهاجرت‌های بی‌رویه نیز جلوگیری کند (چوکور^۴، ۲۰۱۹). از این رو، برخی اقتصاددانان آن را نوعی «صادرات نامرئی» می‌دانند که به توسعه ملی کمک می‌کند (جعفری، ۱۳۹۹).

ایران با برخورداری از رتبه دهم در جاذبه‌های گردشگری و قرارگیری در میان پنج کشور نخست جهان از نظر تنوع اقلیمی و فرهنگی، ظرفیت‌های فراوانی برای توسعه گردشگری روستایی دارد (امین بیدختی و نظری، ۱۳۸۸). در عین حال، افزایش بیکاری و خروج جمعیت جوان از روستاها، تهدیدی جدی برای پایداری سکونتگاه‌های روستایی به شمار می‌آید. نظریه پردازان توسعه، بهره‌گیری از ظرفیت‌های گردشگری را راهکاری کارآمد برای تنوع‌بخشی به اقتصاد روستا و تقویت اشتغال و ماندگاری جمعیت می‌دانند (کدیر^۵، ۲۰۲۴؛ سینا^۶، ۲۰۲۳). با این حال، تحقق توسعه گردشگری در گرو شناسایی دقیق نیازهای گروه‌های مختلف گردشگر و توجه به بازاریابی هدفمند و تخصصی است. در برخی مناطق، نبود راهبردهای منسجم بازاریابی و تمرکز صرف بر تبلیغات فردی، اثربخشی فعالیت‌های گردشگری را محدود کرده است (آگاچویچ^۷، ۲۰۲۰).

از سوی دیگر، کیفیت فضاهای عمومی روستایی به عنوان بستری برای تعاملات اجتماعی، نقش مهمی در جذب گردشگر و ارتقاء همبستگی اجتماعی دارد (واکا پرانو^۸، ۲۰۲۳؛ دانشپور و همکاران^۹، ۲۰۰۷: ۲۳). شاخص‌هایی همچون انسجام فضایی و هم‌پیوندی با مراکز شهری، تأثیر مستقیمی بر میزان حضور کنشگران، شکل‌گیری تعاملات اجتماعی و در نهایت موفقیت یا شکست گردشگری در یک منطقه دارند (عثمان^{۱۰}، ۱۹۵۷: ۲۹؛ کمالی‌پور، معاریان، فیاضی و موسویان: ۱۳۹۱). بر این اساس، در شرایطی که برخی روستاها به دلیل موقعیت مکانی، دسترسی ضعیف یا فاصله زیاد از شهرها، به فضاهای اجتماع‌گریز بدل شده‌اند، ضرورت دارد تأثیر «هم‌پیوندی فضایی» یا «انسجام ساختاری» این روستاها بر توسعه گردشگری به‌طور دقیق بررسی شود؛ چرا که هرگونه جدایی‌گزینی فضایی می‌تواند به شکل‌گیری فاصله فرهنگی و کاهش جذابیت گردشگری منجر شود. بنابراین، مسئله اصلی این پژوهش آن است که آیا انسجام فضایی یا میزان هم‌پیوندی یک روستا با شهرها و شبکه‌های ارتباطی می‌تواند بر وضعیت گردشگری آن تأثیرگذار باشد؟ این تحقیق با هدف شناسایی رابطه میان هم‌پیوندی فضایی روستاها و وضعیت گردشگری آن‌ها، به‌ویژه در ابعاد اقتصادی، فرهنگی و کالبدی است.

پیشینه پژوهش

۱. پیشینه نظری

^۱ - Inskeep

^۲ - Basuki

^۳ - World Tourism Organization

^۴ - Çukur

^۵ - Kadir

^۶ - Seena

^۷ - Agacevic

^۸ - Vaca-Proañó

^{۱۰} - Osmand

هال (۱۹۹۷)، محیط را به دو دسته اجتماع‌پذیر و اجتماع‌گریز تقسیم کرد که فضاهای اجتماع‌پذیر رفتارهای اجتماعی را تشویق می‌کند و فضاهای اجتماع‌گریز تعاملات اجتماعی را کاهش می‌دهند و فضاهای عمومی اجتماع‌پذیر نقش مهمی در ارتقاء همبستگی اجتماعی و رشد فردی بدون توجه به جنسیت، نژاد یا سطح اجتماعی دارند (لنگ، ۲۰۰۲؛ عثمان، ۱۹۵۷: ۲۹).

پل بر این باور بود که دلبستگی به مکان علاوه بر ویژگی‌های فیزیکی، وابسته به کیفیت رفتارها و تعاملات اجتماعی است و مشخصات کارکردی فضاهای عمومی بر جذب مردم تأثیر می‌گذارد (پل، ۲۰۰۲). لنگ معتقد است محیط فیزیکی با سازماندهی فضایی مناسب، روابط جمعی را تسهیل کرده و تجارب زیبایی‌شناسانه‌ای ایجاد می‌کند که ادراک کاربران را تحت تأثیر قرار می‌دهد (لنگ، ۲۰۰۲).

گیدنز نقش سرمایه اجتماعی، به‌ویژه اعتماد و انسجام را در افزایش مشارکت و همبستگی اجتماعی برجسته می‌کند (گیدنز، ۲۰۰۹: ۸۹). گریگوری سرمایه اجتماعی را عاملی کلیدی در توسعه روستایی و کارآفرینی گردشگری می‌داند که از طریق شبکه‌سازی، اعتماد و انسجام، توسعه را تسریع می‌کند (گریگوری^۱، ۱۹۹۲: ۶).

وانگ^۲ اشاره به این موضع دارد که با سهیم شدن در منافع گردشگری، فرصت‌هایی برای تشویق مردم به سرمایه‌گذاری در بهداشت، آموزش و سایر تسهیلات اجتماعی مهیا می‌سازد که نتیجه آن بهبود مهارت‌های فنی، ارتباطات و دادوستد مردم محلی است (وانگ، ۲۰۰۵: ۳۷). از این رو، در برنامه‌ریزی گردشگری روستایی، سرمایه اجتماعی، نوعی اشاره نامشهود به جامعه مدنی و کارکردهای آن دارد. گراف اعتقاد به گردشگری روستایی به‌عنوان راهبردی برای توسعه روستایی داشته است. گردشگری یکی از شیوه‌هایی است که می‌تواند آثار اقتصادی مهمی داشته باشد و به نوعی به کُند شدن روند تخلیه سکونتگاه‌های روستایی و کاهش مهاجرت جمعیت روستایی کمک می‌کند (گرف^۳، ۱۹۹۳: ۹).

شارلی معتقد است گردشگری روستایی منبع مهم شغل و درآمد است و زنجیره‌ای از فعالیت‌های اقتصادی و خدماتی را ایجاد می‌کند. این نوع گردشگری با بهره‌برداری از منابع فرهنگی و طبیعی، به بهبود درآمد، کیفیت زندگی و مشارکت روستاییان کمک می‌کند و می‌تواند جلوی تخریب منابع طبیعی را بگیرد. همچنین، گردشگری روستایی با جذب سرمایه‌های برونزا، امنیت غذایی و کاهش اشتغال ناقص را در مناطق روستایی افزایش می‌دهد (شارلی^۴، ۱۹۹۷؛ مکینتایر^۵، ۱۹۹۳).

لنیا معتقد است گردشگری روستایی ابزاری برای توسعه پایدار و حفاظت از منابع طبیعی است که رابطه مثلی میان جامعه میزبان، گردشگران و صنعت گردشگری ایجاد می‌کند. این گردشگری فشارها و بحران‌های بین این سه ضلع را تعدیل کرده و در بلندمدت تعادل و موازنه را برقرار می‌سازد. هدف آن کاهش آسیب‌های فرهنگی و محیطی، افزایش رضایت بازدیدکنندگان و رشد اقتصادی پایدار منطقه است (لنیا^۶، ۱۹۹۳).

۲. پیشینه تجربی

در مطالعه رضوانی و همکاران (۱۳۸۰) تحت عنوان "گردشگری خانه‌های دوم و اثرات آن بر بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستایی (مطالعه موردی: بخش رودبار قصران، شهرستان شمیرانات)" نشان دادند گردشگری خانه‌های دوم در رودبار قصران به بهبود کیفیت زندگی روستاییان در بیشتر حوزه‌ها مانند درآمد، اشتغال و رفاه کمک کرده است. تنها در حوزه آموزش، فرهنگ و اوقات فراغت تأثیر مثبتی مشاهده نشد. به‌جز حوزه مسکن، تفاوت معناداری میان روستاهای مختلف وجود داشت (رضوانی: ۱۳۸۰).

قبادی و همکاران (۱۳۹۰)، در مطالعه‌ای با عنوان "مطالعه وضعیت گردشگری روستایی در روستای خانقاه از دیدگاه اهالی روستا: با استفاده از تئوری بنیانی"، نشان دادند که این روستا با مشکلاتی مانند کمبود امکانات زیربنایی (آسفالت، پارکینگ، سرویس

¹ - Gregory

² - Wang

³ - Greffe

⁴ - Sharpley

⁵ - McIntyre

⁶ - Lanea

بهداشتی)، عدم درک صحیح اهالی و مسئولان از گردشگری، کم‌رنگ شدن جاذبه‌های فرهنگی، نبود شبکه اطلاع‌رسانی مناسب و حمایت ناکافی دولت روبرو است. این عوامل منجر به کاهش جریان گردشگری در روستا شده است (قبادی: ۱۳۹۰).

قنبری و همکاران (۱۳۹۲)، در پژوهشی با عنوان "بررسی اثرات گردشگری بر توسعه روستایی از دیدگاه جامعه میزبان (مطالعه موردی: بخش ماهان شهرستان کرمان)"، دریافتند گردشگری در بخش ماهان کرمان تأثیر مثبتی بر توسعه روستایی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی دارد. بیشترین تأثیر در اشتغال و درآمد، کاهش مهاجرت و بهبود زیرساخت‌ها بود. قنات‌گستان و حجت‌آباد به ترتیب در ابعاد اقتصادی- اجتماعی و محیط‌زیستی برتر بودند (قنبری: ۱۳۹۲).

در تحقیق یگانه و چراغی (۱۳۹۲)، با عنوان "گردشگری مذهبی در توسعه روستایی، با تأکید بر کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی: مطالعه موردی روستای قیچاق شهرستان میاندوآب"، نشان دادند گردشگری مذهبی در روستای قیچاق تنها در بُعد کالبدی باعث بهبود کیفیت زندگی شده است. همچنین انسجام اجتماعی خانوارها تقویت شده، اما مشارکت و اعتماد اجتماعی کاهش یافته است (یگانه: ۱۳۹۲).

در مطالعه عنابستانی و همکاران (۱۳۹۳)، با عنوان "تحلیل نقش گردشگری مذهبی در توسعه سکونتگاه‌های روستایی: مطالعه موردی روستای نوده انقلاب از شهرستان خوشاب"، نشان دادند گردشگری مذهبی در روستای نوده انقلاب بیشترین اثر را بر توسعه سکونتگاه‌های روستایی داشته است. از دید ساکنان، این شاخص دارای بالاترین اولویت بود. راهکارهایی مانند بهبود زیرساخت‌ها، تبلیغات و هماهنگی سازمانی پیشنهاد شده است (عنابستانی: ۱۳۹۳).

در تحقیق علی‌بیگی و همکاران (۱۳۹۴)، با عنوان "تأثیر گردشگری مذهبی بر کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: روستای بردی؛ شهرستان دهلران)"، نشان دادند گردشگری مذهبی موجب بهبود کیفیت زندگی خانوارهای روستایی در ابعاد مختلف، به‌ویژه اجتماعی و زیست‌محیطی شده است. سرمایه اجتماعی نیز در زمینه مشارکت، شبکه‌ها و انسجام رشد کرده، اما اعتماد اجتماعی کاهش یافته است (بیگی: ۱۳۹۴).

در تحقیق بهرامی (۱۳۹۵)، با عنوان "تحلیلی بر نقش گردشگری و اثرات آن بر توسعه سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: شهرستان مریوان)"، نشان داد رونق صنایع دستی و افزایش کیفیت زندگی از عوامل مهم توسعه گردشگری در مریوان است. اما گردشگری هم‌زمان با پیامدهای منفی مانند تخریب پوشش گیاهی، گرانی زمین، از بین رفتن فرهنگ سنتی و تضادهای اجتماعی همراه بوده است (بهرامی، ۱۳۹۵).

قاسمی (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان "نقش گردشگری بر کیفیت زندگی خانوارهای روستایی مقاصد گردشگری مذهبی (مطالعه موردی: شهرستان مشهد)"، نشان داد گردشگری مذهبی در شهرستان مشهد تأثیر قابل توجهی بر بهبود کیفیت زندگی خانوارهای روستایی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و کالبدی- محیطی نداشته است؛ تنها در ایجاد فرصت‌های شغلی بخش خدمات، عملکرد بهتری دیده شد. در مجموع، تأثیر مثبت معناداری گزارش نشده است (قاسمی: ۱۳۹۸).

قاسم‌نژاد (۱۴۰۰)، تحقیقی با عنوان "بررسی چالش‌های توسعه گردشگری دیجیتال: مطالعه موردی شهر تهران"، نشان داد عدم توجه کافی به نوآوری و شرایط بومی و فرهنگی در برنامه‌ریزی‌های گردشگری دیجیتال در شهر تهران یکی از چالش‌های اصلی است.

در تحقیق برامول^۱ (۱۹۹۴)، با عنوان "گردشگری روستایی و گردشگری پایدار روستایی"، تأکید می‌کند که توسعه گردشگری روستایی باید با نیازهای جامعه میزبان، محیط زیست و گردشگران هماهنگ باشد. این نوع گردشگری نباید به‌طور بیرونی و تحمیلی رشد کند. نقش فعال جوامع و مشاغل محلی در شکل‌گیری آن ضروری است (برامول، ۱۹۹۴). در تحقیق زلجیک^۲ (۲۰۱۴)، با عنوان "اثرات مفید و مخرب گردشگری بر روستاهای اسلوونی"، نشان داد گردشگری در روستاهای اسلوونی هم اثرات مثبت مانند افزایش درآمد کشاورزان و بهبود زندگی روستایی دارد و هم اثرات منفی مانند گرانی خدمات و زمین، تنش اجتماعی، آسیب‌های زیست‌محیطی و سوءاستفاده از میراث محلی دارد (زلجیک، ۲۰۱۴).

^۱ - Bramwell

^۲ - Zemljic

بودوسکا^۱ در سال (۲۰۱۷)، در پژوهی با عنوان "گردشگری روستایی، راه حلی پایدار برای توسعه منطقه شمال شرقی رومانی"، نشان داد گردشگری روستایی در شمال شرق رومانی بین سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۹ رشد چشمگیری داشته و روحیه کارآفرینی را تقویت کرده است؛ اما پس از آن به دلیل بحران اقتصادی و ضعف زیرساخت‌ها، روندی کاهشی پیدا کرد. توسعه پایدار این منطقه نیازمند راهبردهای محلی هماهنگ با سیاست‌های ملی است (بودوسکا، ۲۰۱۷).

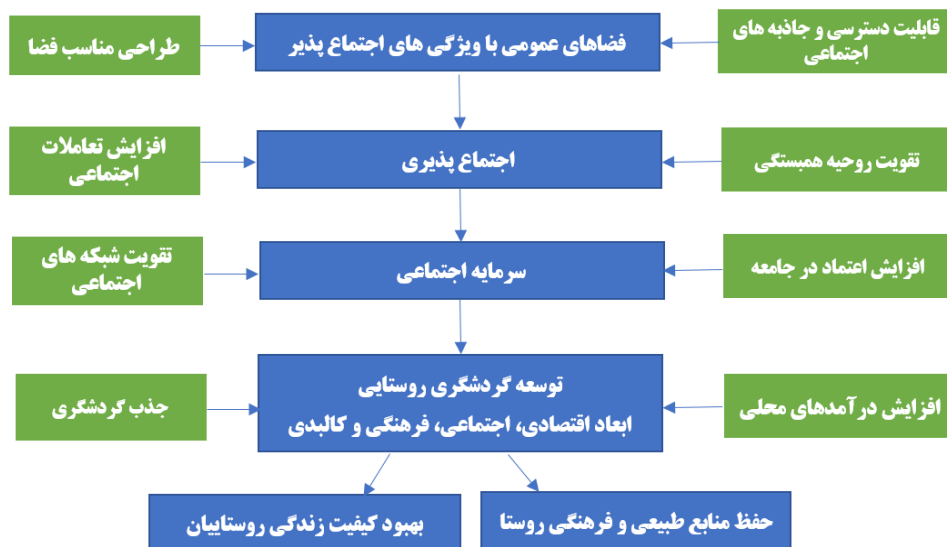
یولی^۲ و همکاران (۲۰۲۳)، در تحقیق خود با عنوان "توسعه گردشگری و رفاه جامعه محلی: مطالعه موردی منطقه ویژه اقتصادی ماندالیکا"، نتایج نشان داد توسعه گردشگری در منطقه ویژه اقتصادی ماندالیکا از راه بهبود آموزش، اقتصاد و سلامت بر رفاه جامعه محلی تأثیر مثبت گذاشته است (یولی، ۲۰۲۳).

۳. مدل مفهومی

فضاهای عمومی با ویژگی‌های اجتماع‌پذیری به گونه‌ای طراحی شده‌اند که ارتباطات اجتماعی و تعاملات مثبت را تشویق می‌کنند. این فضاها شامل دسترسی مناسب، زیبایی‌شناسی مطلوب و امکانات تفریحی هستند که امکان فعالیت آزادانه و تعامل بین افراد را فراهم می‌آورند. به عنوان بسترهای اجتماع‌پذیر، این فضاها روحیه همبستگی و همکاری را در جامعه تقویت می‌کنند. افزایش اجتماع‌پذیری منجر به تقویت سرمایه اجتماعی می‌شود؛ به معنای روابط و شبکه‌های اجتماعی که اعتماد و تعاملات متقابل را در جامعه تقویت می‌کنند. این اعتماد نه تنها به ایجاد جوامع محلی قوی‌تر کمک می‌کند، بلکه به جذب منابع و فرصت‌های جدید نیز منجر می‌شود.

این فرآیندها به توسعه گردشگری روستایی کمک می‌کنند. رشد گردشگری در نواحی روستایی به جذب گردشگران و افزایش درآمدهای محلی بیانجامد. این رشد همچنین به ایجاد مشتریان جدید برای مشاغل محلی و تنوع بخشی به فعالیت‌های اقتصادی کمک می‌کند.

در نهایت، این عناصر به بهبود کیفیت زندگی در نواحی روستایی کمک می‌کنند. افزایش درآمد محلی، حفظ منابع طبیعی و فرهنگی، و ارتقاء رفاه اجتماعی از اثرات این مدل به‌شمار می‌رود. فضاهای عمومی با ویژگی‌های اجتماع‌پذیری نه تنها بر گردشگری روستایی تأثیر دارند، بلکه تحقق توسعه پایدار و کیفیت بالای زندگی را در جوامع محلی ممکن می‌سازند. به این ترتیب، ایجاد فضاهای عمومی مناسب باعث شکل‌گیری تعاملات اجتماعی مثبت و تقویت سرمایه اجتماعی می‌شود که در نهایت منجر به بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی در نواحی روستایی و تقویت هویت فرهنگی آن‌ها می‌شود.

¹ - Bodosca

² - Yuli

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

۱. قلمرو جغرافیایی مورد مطالعه

منطقه مورد مطالعه پژوهش شامل استان‌های مختلف ایران است که به بررسی ۲۷ روستای منتخب در آن‌ها پرداخته شده است. این روستاها شامل خانقاه در استان کرمانشاه، سیمین در همدان، روستاهای شهرستان مریوان در کردستان، و شش روستای ماهان در استان کرمان (لنجر، قنات‌غستان، عرب‌آباد، سکنج، حجت‌آباد، اسماعیل‌آباد)، روستای قیچاق در میاندوآب، بردی در دهلران، رودبار قصران در شمیرانات، نواده انقلاب در شهرستان خوشاب و ۱۴ روستای شهرستان مشهد (قاسم‌آباد، برزش‌آباد، هندل‌آباد، اسلام‌قلعه، زیارت، پیوه‌زن، گونج‌وک‌علیا، خواجه حسن‌آباد، اندرخ، رضوان، دهسرخ، تبادکان، امان‌آباد، و میامی) بوده‌اند که از تنوع جغرافیایی و فرهنگی برخوردار است. در این پژوهش، به ویژگی‌های کشاورزی، اقتصادی و اجتماعی این روستاها نیز پرداخته و از راه جمع‌آوری داده‌ها، آنها را بر اساس اهداف تحقیق به‌طور تحلیلی کدگذاری و طبقه‌بندی کرده است. در مجموع، این ۲۷ روستا به عنوان نمونه‌ای از مناطق مختلف ایران انتخاب شده‌اند تا روند توسعه و تأثیرات اجتماعی و اقتصادی را در سطح روستایی بررسی نمایند.

۲. داده‌ها و روش کار

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت و شیوه تحقیق توصیفی-تحلیلی و کتابخانه‌ای است. این پژوهش در دو بخش مجزا صورت گرفت:

در بخش مطالعات کتابخانه‌ای و فرا تحلیل^۱، ابتدا هدف تحقیق مشخص و مساله تحقق به روشنی تعریف شد و سپس از میان مطالعات موجود، از مواردی که با ملاک‌های تحقیق هماهنگی لازم را دارند نمونه‌گیری به عمل آمد. جامعه آماری این تحقیق شامل تمام مطالعات انجام شده در حوزه گردشگری روستایی و توسعه روستایی است که با استفاده از منابع الکترونیکی و بانک‌های اطلاعاتی معتبر و کتابخانه‌ای فارسی (جهاد دانشگاهی، علوم انسانی و نورمگز) و انگلیسی (اسکوپوس، گوگل اسکولار، ریسرچ گیت) تدوین گردیده است. در این مطالعه از مرور ۹ مقاله فارسی شامل ۲۷ روستای ایران و ۳ مقاله انگلیسی و یک مقاله مروری فارسی که شامل (۹ مقاله فارسی و ۳ مقاله خارجی بود استفاده شد. در این تحقیق سعی شد از روستاهای مناطق مختلف در ایران استفاده شود. در مرحله بعد، داده‌های تحقیق‌ها جمع‌آوری و ویژگی‌های آنها بر اساس هدف تحقیق فرا تحلیلی کدگذاری و طبقه‌بندی شدند و نتایج مطالعه به یک مقیاس کمی مشترک تبدیل شد (به‌طوری که قابل مقایسه باشد). سرانجام برای بررسی روابط بین ویژگی‌های مطالعات و یافته‌ها، روش‌های آماری کمی مورد استفاده قرار گرفت.

متغیرهای مورد بررسی در این تحقیق شامل: وضعیت گردشگری - که در ارتباط با متغیر توسعه روستایی است - و در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با گویه‌های خاص مورد بررسی قرار گرفته و به صورت (مطلوب، متوسط، نامطلوب) کدگذاری شدند؛ توجه به متغیرهای نوآوری و توجه به مسئله بومی روستا در تحقیقات نیز به صورت فراوان مورد بررسی است که به گونه‌ای جنبه کاربردی بودن تحقیقات را مورد سنجش قرار می‌دهد. فراوانی وضعیت مطلوب و نامطلوب گردشگری نیز در این تحقیق برای بررسی استقلال این متغیر با شاخص هم‌پیوندی مورد توجه بود. مقایسه وضعیت گردشگری روستایی با توجه به مناطق مختلف در ایران برای بررسی منطقه‌ای و توجه به فرهنگ آن منطقه در موفقیت و شکست این جریان نیز مورد توجه بوده است.

در بخش تحلیلی، انسجام فضایی ۱۴ روستا (بردی دهلران، نواده انقلاب خوشاب، تبادکان مشهد، هندل‌آباد مشهد، برزش‌آباد مشهد، اندرخ مشهد، رضوان مشهد، دهسرخ مشهد، لنجر کرمان، قنات‌غستان کرمان، عرب‌آباد کرمان، سکنج کرمان، حجت‌آباد کرمان، اسماعیل‌آباد کرمان) با استفاده از ابزار شبیه‌سازی منطقه مورد نظر با نرم‌افزار (سیتی انجین^۲) بررسی شد. برای تهیه نقشه‌ها، از سایت open street map و نقشه‌های ژئورفرنس شده یا مختصات جغرافیایی استفاده شد. برای بررسی استقلال متغیرهای

^۱ - Meta Analysis

^۲ - Cityengine

همپیوندی^۱ و وضعیت گردشگری از آزمون کای دو، برای اختلاف فراوانی با فراوانی مورد انتظار از آزمون کای دو (نیکویی بر ارزش) استفاده شد و برای همبستگی دو متغیر رتبه‌ای و با توجه به داشتن متغیر مستقل و وابسته، از آزمون ضریب همبستگی سامرز^۲ با Spss 28 استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

۱. نتایج یافته‌های کتابخانه‌ای (۲۷ روستا)

با توجه به یافته‌های ارائه شده در جداول و شکل‌های مربوط به وضعیت گردشگری و تحقیقات انجام شده در روستاها، نتایج زیر به طور کامل و شفاف قابل ارائه است:

۱-۱. تحلیل وضعیت گردشگری در ابعاد مختلف گردشگری

جدول (۱)، وضعیت گردشگری در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در ۲۷ روستای منتخب را نشان می‌دهد. نتایج چنین است: وضعیت نامطلوب: در اکثر روستاها، به ویژه در روستاهای مشهد، خانقاه کرمانشاه، سیمین همدان، و قیچاق میاندوآب، وضعیت گردشگری در ابعاد اقتصادی و اجتماعی به طور معناداری نامطلوب است. به طور کلی، ۱۴ روستا از ۲۷ روستا وضعیت نامطلوب را در ابعاد مختلف گزارش کرده‌اند.

وضعیت مطلوب تنها در برخی روستاها مانند مریوان و رودبار قصران شمیرانات، وضعیت اقتصادی مطلوب و در مقیاسی کم‌تر در بُعد اجتماعی مشاهده شده است.

مطابق با آمارهای ارائه شده آزمون همبستگی کای-اسکوئر^۳ در ابعاد مختلف به وضوح ناهنجاری‌های گردشگری و اثرات منفی آنها را تأیید می‌کند که p-value ها به ترتیب (۰/۰۰۱، ۰/۰۱۲ و ۰/۰۳۴)، نمایانگر اختلاف معنادار در وضعیت گردشگری در ابعاد مختلف گردشگری است.

۱-۲. بررسی تحقیقات در زمینه بومی‌سازی و نوآوری

جدول (۲)، به مسئله بومی و نوآوری در تحقیقات انجام شده در روستاها اختصاص دارد. نتایج نشان می‌دهد که: عدم نوآوری: تحقیقات بیشتری به مسائلی اشاره دارند که فاقد نوآوری هستند. به ویژه، در روستاهای مختلف، عدم توجه به مسئله بومی به عنوان یک مشکل اساسی شناسایی شده است.

توجه به مسئله بومی: در تحقیقاتی مانند تحقیق خانقاه کرمانشاه توجه به مسئله بومی مشاهده می‌شود، اما در اکثر موارد، عدم توجه به بومی‌سازی به وضوح به عنوان یک چالش مهم مطرح است (p-value=0.02).

آمارها: در حالی که تفاوت‌ها در وضعیت نوآوری به طور معناداری مشاهده نمی‌شود (p-value=0.3)، اما توجه به مسئله بومی به عنوان عاملی تأثیرگذار در کیفیت گردشگری به وضوح دارای اهمیت است.

۱-۳. نتیجه‌گیری کلی یافته‌های کتابخانه‌ای

نتایج بررسی‌های انجام شده نشانگر نواقص اساسی در زیرساخت‌های گردشگری، عدم توجه به بومی‌سازی و کمبود نوآوری در تحقیقات مختلف است. این موارد می‌توانند به عنوان موانعی در راستای توسعه گردشگری پایدار و مؤثر در روستاها شناخته شوند.

جدول ۱. اختلاف فراوانی وضعیت گردشگری در ابعاد مختلف به تفکیک روستاها

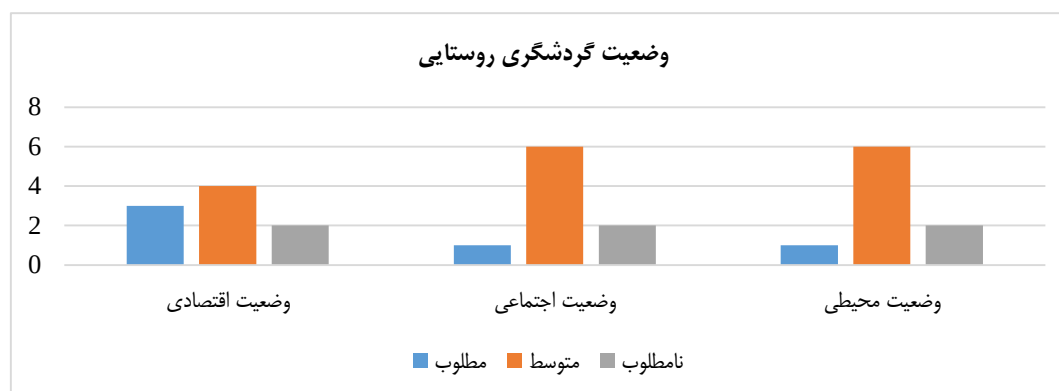
روستا	بعد اقتصادی	بعد اجتماعی و فرهنگی	بعد محیطی و کالبدی
۱۴ روستا مشهد	نامطلوب	نامطلوب	نامطلوب
خانقاه کرمانشاه	نامطلوب	نامطلوب	نامطلوب
سیمین همدان	نامطلوب	نامطلوب	نامطلوب

^۱ - Integration

^۲ - Somers' d

^۳ - Chi-Square

روستا	بعد اقتصادی	بعد اجتماعی و فرهنگی	بعد محیطی و کالبدی
روستاهای مریوان	مطلوب	نامطلوب	نامطلوب
۶ روستای ماهان	بالاتر از حد متوسط	بالاتر از حد متوسط	بالاتر از حد متوسط
قپچاق میاندوآب	نامطلوب	نامطلوب	مطلوب
بردی دهلران	متوسط	بالاتر از حد متوسط	بالاتر از حد متوسط
رودبار قصران شمیرانات	مطلوب	نامطلوب	نامطلوب
نواده انقلاب خوشاب	مطلوب	مطلوب	نامطلوب
Test Statistics	Chi-Square	۱۴/۲۲	۴/۴۸
	df	۲	۱
	P-value	۰/۰۰۱	۰/۰۳۴

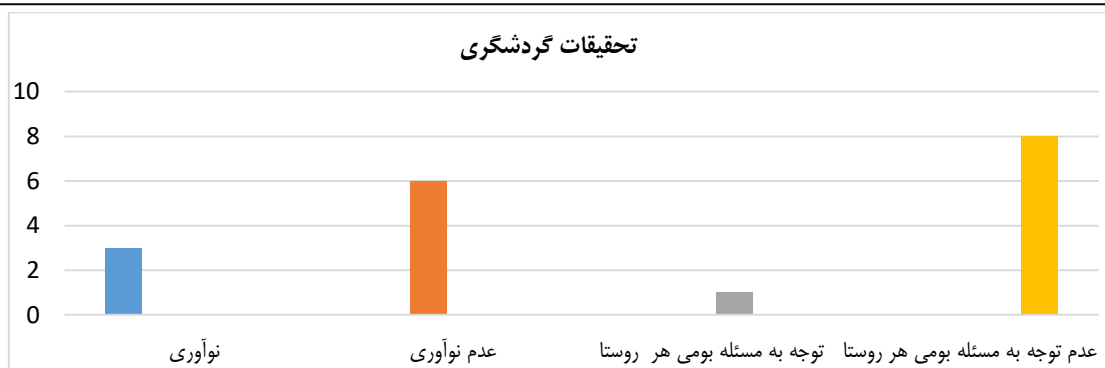

شکل ۱. فراوانی وضعیت گردشگری در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

طبق نتایج جدول و شکل (۱) در ۲۷ روستای مورد بررسی در ابعاد مختلف گردشگری، وضعیت نامطلوب در ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی و کالبدی به طور معنی‌داری از فراوانی بیشتری برخوردار است ($p \leq 0.001$).

جدول ۲. بررسی تحقیقات در توجه به مسئله بومی و نوآوری

مطالعات	توجه به مسئله بومی هر روستا	نوآوری
(قاسمی ۱۳۹۸) در روستاهای مشهد	-	-
(بهرامی ۱۳۹۵) روستاهای مریوان	-	+
(بیگی ۱۳۹۴) بردی دهلران	-	-
(عنابستانی ۱۳۹۳) نواده انقلاب خوشاب	-	-
(قنبری ۱۳۹۲) ۶ روستای ماهان	-	-
(یگانه ۱۳۹۲) قپچاق میاندوآب	-	-
(قهرمانی: ۱۳۹۱) سیمین همدان	-	+
(قبادی ۱۳۹۰) خانقاه کرمانشاه	+	+
(رضوانی ۱۳۸۰) رودبار قصران شمیرانات	-	-
Test Statistics	Chi-Square	۵/۴۴
	df	۱
	P-value	۰/۰۲

شکل ۲. فراوانی وضعیت تحقیقات بر حسب نوآوری و بومی‌سازی

طبق نتایج جدول و شکل (۲) بیشترین فراوانی متعلق به تحقیقات دارای عدم نوآوری است که این اختلاف معنی‌دار نبوده است ($p \leq 0.02$) اما به طور معنی‌داری متغیر عدم توجه به مسئله بومی در هر روستا دارای فراوانی بیشتر بوده است ($p \leq 0.02$).

۲. نتایج یافته‌های استنباطی (۱۴ روستا)

۲-۱. تحلیل همپیوندی روستاها

جدول (۳)، شاخص همپیوندی روستاهای مورد بررسی با استفاده از نرم‌افزار (سیتی انجین)^۱ را ارائه کرده است. نتایج نشان می‌دهد که:

هم‌پیوندی قوی: روستاهایی مانند اسماعیل‌آباد کرمان (۰/۷۷)، بردی دهلران (۰/۷۶)، حجت‌آباد کرمان (۰/۷۳)، و لنگر کرمان (۰/۶۳۲) دارای هم‌پیوندی شهری نسبتاً قوی هستند. این وضعیت می‌تواند نشان‌دهنده‌ی زیرساخت‌هایی بهتر برای جذب گردشگر و امکان خدمات‌رسانی مؤثرتر باشد.

هم‌پیوندی متوسط و ضعیف: روستاهای عرب‌آباد (۰/۳۵۲) و سکنج کرمان (۰/۳۰) دارای هم‌پیوندی متوسط رو به پایین هستند، در حالی که سایر روستاها مانند نوده انقلاب خوشاب (۰/۰۳۵) و تبادکان مشهد (۰/۰۴۳) آسیب‌پذیری بیشتری در زمینه هم‌پیوندی شهری دارند و به عنوان روستاهایی با هم‌پیوندی ضعیف شناخته می‌شوند.

۲-۲. ضریب همبستگی سامرز^۲

جدول‌های (۴ تا ۶) به بررسی ضریب همبستگی سامرز D برای ارتباط میان هم‌پیوندی و وضعیت گردشگری در سه بُعد اقتصادی، فرهنگی و محیطی-کالبدی پرداخته‌اند. نتایج نشان‌دهنده‌ی موارد زیر است:

۱- بُعد اقتصادی گردشگری

ضریب همبستگی ۰/۷۵۲ و ($p\text{-value}=0.002$):

تفسیر: این همبستگی قوی نشان می‌دهد که با افزایش هم‌پیوندی روستاها، وضعیت گردشگری در بُعد اقتصادی به طور معنی‌داری بهبود می‌یابد.

۲- بُعد فرهنگی گردشگری

ضریب همبستگی ۰/۸۲۵ و ($p\text{-value}=0.0001$):

تفسیر: همبستگی بسیار قوی در این بُعد نشان‌دهنده‌ی تأثیر مثبت هم‌پیوندی بر وضعیت فرهنگی گردشگری است و همچنین تأکید بر این دارد که می‌توان از این رابطه برای نظارت و راهبری بهبود وضعیت فرهنگی در روستاها بهره برد.

^۱ - Cityengine

^۲ - Somers' d

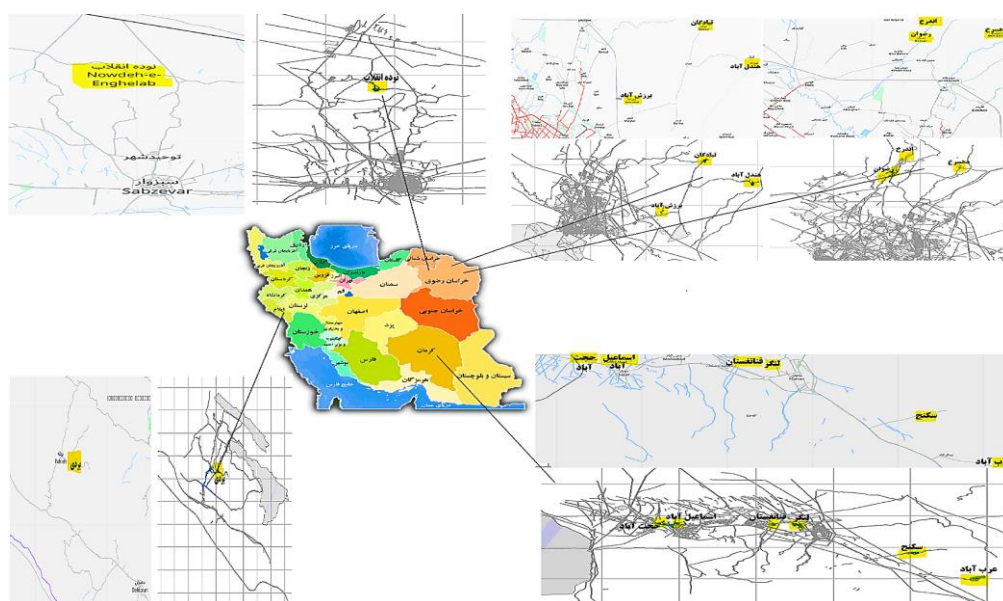
۳- بُعد محیطی و کالبدی گردشگری

ضریب همبستگی ۰/۹۵۳ و (p-value=0.0001):

تفسیر: این ضریب همبستگی نشان‌دهنده‌ی رابطه بسیار نزدیک و قوی بین هم‌پیوندی و وضعیت محیطی و کالبدی است. این بدان معناست که بهبود زیرساخت‌ها و هم‌پیوندی می‌تواند به طور مستقیم به بهبود وضعیت محیطی و کالبدی مؤثر بیافزاید.

۲-۳. نتیجه‌گیری کلی یافته‌های استنباطی

نتایج به‌دست آمده از این تحلیل‌ها نشان می‌دهد که هم‌پیوندی روستاها به شدت بر وضعیت گردشگری تأثیرگذار است. هر چه میزان هم‌پیوندی روستاها بیشتر باشد، وضعیت گردشگری در ابعاد مختلف (اقتصادی، فرهنگی، و محیطی و کالبدی) بهتر است. این اطلاعات می‌توانند به عنوان مبنای تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری در جهت توسعه گردشگری پایدار در مناطق روستایی مورد استفاده قرار گیرند.

شکل ۲. جانیایی روستای بردی دهلران استان ایلام، شش روستای (عرب‌آباد، سکنج، لنگر، قناتغستان، اسماعیل‌آباد و حجت‌آباد) ماهان کرمان، شش روستای (دهسرخ، اندرخ، رضوان، تبادکان، هندل‌آباد و برزش‌آباد) مشهد و روستای نوده انقلاب خوشاب در دو نقشه هوایی و تحلیل شده در نرم‌افزار (سیتی انجین)

جدول ۳. شاخص هم‌پیوندی روستاهای مورد بررسی با نرم افزار (سیتی انجین)

خیابان	Integration [Global] انسجام (کلی)
بردی دهلران	۰/۷۶
نوده انقلاب خوشاب	۰/۰۳۵
تبادکان مشهد	۰/۰۴۳
هندل‌آباد مشهد	۰/۰۲۷
برزش‌آباد مشهد	۰/۰۱۷
اندرخ مشهد	۰/۰۵
رضوان مشهد	۰/۰۱۲
دهسرخ مشهد	۰/۰۱
لنگر کرمان	۰/۶۳۲
قناتغستان کرمان	۰/۵۴۶
عرب‌آباد کرمان	۰/۳۵۲
سکنج کرمان	۰/۳۰
حجت‌آباد کرمان	۰/۷۳

خیابان	Integration [Global] انسجام (کلی)
اسماعیل آباد کرمان	۰/۷۷

طبق نتایج بدست آمده از از نرم افزار (سیتی انجین) به ترتیب روستاهای اسماعیل آباد کرمان، بردی دهلران، حجت آباد کرمان، لنگر کرمان، قناتستان کرمان دارای هم پیوندی شهری نسبتا قوی هستند و روستای عرب آباد و سکنج کرمان دارای هم پیوندی متوسط رو به پایین و سایر روستاها دارای هم پیوندی ضعیفی هستند.

جدول ۴. ضریب همبستگی سامرز متغیرهای هم پیوندی و وضعیت گردشگری در بعد اقتصادی

Correlation	Value	Asymptotic Standard Errora	Approximate Tb	p-value
Ordinal by Ordinal (Sommers'd)	/۷۵۲	/۱۵۴	۳/۹۵۴	/۰۰۲ C
N of Valid Cases	۱۴			

جدول ۵. ضریب همبستگی سامرز متغیرهای هم پیوندی و وضعیت گردشگری در بعد فرهنگی

Correlation	Value	Asymptotic Standard Errora	Approximate Tb	p-value
Ordinal by Ordinal (Sommers'd)	۰/۸۲۵	/۱۱۲	۵/۰۵۶	۰/۰۰۰۱
N of Valid Cases	۱۴			

جدول ۶. ضریب همبستگی سامرز متغیرهای هم پیوندی و وضعیت گردشگری در بعد محیطی و کالبدی

Correlation	Value	Asymptotic Standard Errora	Approximate Tb	p-value
Ordinal by Ordinal (Sommers'd)	۰/۹۵۳	/۰۳۹	۱۰/۸۴	۰/۰۰۰۱
N of Valid Cases	۱۴			

طبق نتایج به دست آمده از ضریب همبستگی سامرز d برای سنجش دو متغیر (هم پیوندی) دارای طیف های ضعیف (۰ تا ۰/۲۹)، متوسط (۰/۳ تا ۰/۵۹) و قوی (۰/۶ تا ۱) و (وضعیت گردشگری) شامل طیف های (نامطلوب، متوسط و مطلوب)، نتایج نشان داد هر چه میزان هم پیوندی روستاها بیشتر می شود وضعیت گردشگری در بُعد اقتصادی، فرهنگی و کالبدی مطلوب تر می شود و رابطه مستقیم و شدت همبستگی نسبتا بالایی برقرار است ($p < 0.001$) (جدول ۴، ۵، ۶).

بحث

در این پژوهش، ضعف های گردشگری در ابعاد اقتصادی، فرهنگی و کالبدی شناسایی شد. یکی از چالش های اصلی، عدم توجه کافی به نوآوری و شرایط بومی و فرهنگی در برنامه ریزی های گردشگری است. این مسئله نشان می دهد که تمرکز اصلی مطالعات موجود بیشتر بر شناخت و توصیف وضعیت فعلی است و موضوعات آینده نگری و بازشناسی عمیق کمتر مورد توجه قرار گرفته اند (قاسم نژاد، ۱۴۰۰؛ عباسی ۱۴۰۰). این عدم توجه به نیازها و نظرات جامعه محلی می تواند به کاهش اثربخشی برنامه های گردشگری منجر شود (وانگ، ۲۰۰۵). به علاوه، فقدان رویکردهای نوآورانه در برنامه ریزی گردشگری باعث شده است که بسیاری از مناطق روستایی نتوانند از پتانسیل های فرهنگی و بومی خود به طور کامل بهره برداری کنند، که این موضوع به نوبه خود منجر به کاهش جذابیت این مناطق برای گردشگران شده است.

یکی از یافته های کلیدی این پژوهش، رابطه ی معنادار بین شاخص هم پیوندی روستاها با مناطق شهری و وضعیت گردشگری است. روستاهایی که از نظر جغرافیایی و فضایی به شهرها نزدیک تر هستند، به دلیل دسترسی آسان تر و ارتباطات سریع تر، بیشتر در معرض جذب فرهنگ شهری قرار می گیرند. این تغییرات فرهنگی می تواند پتانسیل گردشگری منطقه را از طریق افزایش جذابیت برای ساکنین شهرها و بهبود شاخص های انتخاب روستا برای گردشگری تقویت کند (حیدری چپانه، ۱۳۸۹). این یافته ها با تأکید بر نقش فضاهای عمومی در جذب گردشگر و بهبود تعاملات اجتماعی همسو است (دانشپور و همکاران، ۲۰۰۷). به علاوه، روستاهایی که از نظر شاخص هم پیوندی در سطح بالایی قرار دارند، به دلیل ارتباطات بهتر با شهرها، می توانند از امکانات و خدمات شهری بهره مند شوند، که این موضوع به نوبه خود می تواند به بهبود زیرساخت های گردشگری و افزایش رضایت گردشگران منجر شود. از سوی دیگر، روستاهایی که از نظر شاخص هم پیوندی در سطح پایینی قرار دارند، به دلیل جدافتادگی از مناطق شهری، با کاهش حضور کنشگران و تعاملات اجتماعی روبرو هستند. این جدایی گزینی می تواند به شکل گیری فاصله ی فرهنگی بین مناطق

شهری و روستایی منجر شود و محیط‌های اجتماع‌گرایز ایجاد کند که مانعی برای توسعه گردشگری محسوب می‌شوند (پل، ۲۰۰۲، عثمان، ۱۹۵۷). این مناطق به دلیل دوری از مراکز شهری، اغلب از دسترسی به امکانات و خدمات محروم هستند، که این وضعیت به نوبه خود می‌تواند به کاهش جذابیت این مناطق برای گردشگران و کاهش مشارکت جامعه محلی در فعالیت‌های گردشگری منجر شود.

در نهایت، فرهنگ‌سازی در گردشگری باید از گردشگر به عنوان محور اصلی شروع شود و به بومیان منطقه گسترش یابد. عدم هماهنگی بین این دو گروه می‌تواند مانع رونق صنعت گردشگری شود (شارلی، ۱۹۹۷). با وجود رونق گردشگری در برخی مناطق، تغییرات مثبت در معیشت و وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی روستاییان به‌دشواری قابل دستیابی است. بنابراین، توجه به تحقیقات نوآورانه که مبتنی بر شرایط بومی و فرهنگی هر منطقه باشد، ضروری است (گیدنز، ۲۰۰۹؛ رضوانی و صفایی، ۱۳۸۰). به‌علاوه، برای دستیابی به توسعه پایدار در گردشگری روستایی، باید به نقش مشارکت جامعه محلی و نیازهای آن‌ها توجه ویژه‌ای شود. این موضوع می‌تواند به افزایش رضایت بومیان و بهبود کیفیت خدمات گردشگری منجر شود.

برای بهبود وضعیت گردشگری در روستاها، برنامه‌ریزی‌های مدیریتی باید به‌صورت اختصاصی و با توجه به شاخص هم‌پیوندی طراحی شود. بهبود این شاخص می‌تواند به توسعه گردشگری در ابعاد اقتصادی، فرهنگی و کالبدی کمک کند و تعاملات اجتماعی را در مناطق روستایی افزایش دهد (باسوکی، ۲۰۲۳). به‌علاوه، توجه به نقش فناوری‌های نوین در بهبود دسترسی به اطلاعات و خدمات گردشگری می‌تواند به افزایش جذابیت مناطق روستایی برای گردشگران کمک کند. همچنین، ایجاد شبکه‌های ارتباطی بین مناطق روستایی و شهری می‌تواند به بهبود هم‌پیوندی و افزایش تعاملات اجتماعی منجر شود.

در نتیجه، برای دستیابی به توسعه پایدار در گردشگری روستایی، باید به نقش مشارکت جامعه محلی، توجه به شرایط بومی و فرهنگی، و بهبود زیرساخت‌ها توجه ویژه‌ای شود. این موضوع می‌تواند به افزایش رضایت بومیان و بهبود کیفیت خدمات گردشگری منجر شود. همچنین، برنامه‌ریزی‌های مدیریتی باید به‌صورت اختصاصی و با توجه به شرایط هر منطقه طراحی شود تا بتوان به توسعه پایدار در گردشگری روستایی دست یافت.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

نتایج این پژوهش به وضوح ضعف‌های چندجانبه‌ای را در حوزه گردشگری روستایی، به ویژه در ابعاد اقتصادی، فرهنگی و کالبدی، نمایان کرده است. یکی از چالش‌های اصلی، عدم توجه کافی به نوآوری و شرایط بومی در تحقیقات گردشگری است که منجر به فقر مطالعات آینده‌نگر و شناسایی عمیق در این حوزه شده است. نتایج تحقیق نشان داد که هم‌پیوندی یا وضعیت جدایی‌گزینی روستاها ارتباط مستقیمی با کارایی و جذابیت گردشگری دارد. روستاهایی با هم‌پیوندی قوی‌تر، به طور معمول در معرض ارتباطات فرهنگی و اجتماعی بیشتری قرار می‌گیرند و این به نوبه خود بر پتانسیل جذب گردشگران تأثیرگذار است. از سوی دیگر، جدایی‌گزینی فزاینده می‌تواند موجب شکل‌گیری محیط‌های اجتماع‌گرایز و کاهش تعاملات اجتماعی شود، که این مسئله خود به عنوان مانعی برای توسعه گردشگری عمل می‌کند. بنابراین، برای دستیابی به پیشرفت در صنعت گردشگری در مناطق روستایی، نیاز به فرهنگ‌سازی و هماهنگی بین گردشگران و جامعه محلی احساس می‌شود. در غیاب این هماهنگی، حتی در صورت رونق گردشگری، بهبود وضعیت معیشتی روستائیان قابل پیش‌بینی نخواهد بود.

پیشنهادهای به شرح ذیل ارائه می‌شود:

روستاهای با هم‌پیوندی بالا (اسماعیل‌آباد، بردی، حجت‌آباد، لنگر، قنات‌گستان)

با توجه به هم‌پیوندی فضایی بالا و نتایج همبستگی قوی با وضعیت مطلوب گردشگری در ابعاد اقتصادی، فرهنگی و کالبدی، این روستاها ظرفیت‌های مناسبی برای تبدیل شدن به قطب‌های منطقه‌ای گردشگری دارند. اقدامات پیشنهادی:

- توسعه خدمات تخصصی گردشگری: اقامتگاه‌های بوم‌گردی، مراکز فرهنگی، بازارچه‌های صنایع‌دستی.
- حمایت از نوآوری محلی و کارآفرینی گردشگری از طریق تسهیل دسترسی به تسهیلات مالی و آموزش مهارت‌های گردشگری.

- طراحی و توسعه فضاهای عمومی اجتماع‌پذیر (پارک‌های محلی، مسیرهای پیاده‌روی، فضاهای فرهنگی) برای تقویت تعاملات اجتماعی.

روستاهای با هم‌پیوندی متوسط (عرب‌آباد، سکنج)

در این مناطق که در آستانه تبدیل به مقاصد گردشگری فعال هستند، نیاز به تقویت زیرساخت‌ها و ظرفیت‌سازی اجتماعی است:

- ارتقای راه‌های دسترسی، تابلوهای گردشگری و حمل‌ونقل عمومی برای افزایش جریان بازدید.
- برگزاری جشنواره‌های بومی و رویدادهای فرهنگی به منظور تقویت تصویر ذهنی منطقه و جذب بازدیدکننده.
- شبکه‌سازی با روستاهای پرجاذبه مجاور برای طراحی مسیرهای ترکیبی گردشگری.

روستاهای با هم‌پیوندی پایین (نوده انقلاب، تبادکان، هندل‌آباد، برزش‌آباد، اندرخ، رضوان، دهسرخ)

یافته‌ها نشان داد که پایین بودن شاخص هم‌پیوندی منجر به ضعف شدید در وضعیت گردشگری می‌شود (ضریب سامرز بالا، اما وضعیت گردشگری نامطلوب). در این مناطق، باید بر رفع انزوای فضایی، فرهنگی و ارتباطی تمرکز کرد:

- احداث و بهسازی جاده‌های روستایی، پوشش مخابراتی و اینترنت پرسرعت برای تسهیل دسترسی.
- طراحی پروژه‌های با مقیاس کوچک گردشگری طبیعی یا مذهبی بر مبنای ویژگی‌های بومی موجود.
- برنامه‌های آموزش گردشگری برای جامعه محلی با هدف ارتقای توانمندی در ارائه خدمات و تعامل فرهنگی.
- مشارکت فعال ساکنین در برنامه‌ریزی‌ها برای حفظ فرهنگ بومی و تقویت اعتماد اجتماعی.

پیشنهادهای فراگیر منطقه‌ای و سیاستی

- الگوسازی از تجربه روستاهای موفق (مثلاً اسماعیل‌آباد) برای آموزش سایر مناطق از طریق تورهای مطالعاتی یا کارگاه‌های منطقه‌ای.
- تدوین سیاست‌های تخصیص منابع و حمایت‌های مالی با در نظر گرفتن سطح هم‌پیوندی فضایی و نتایج تحلیل‌های آماری.
- در مناطق دارای پتانسیل فرهنگی-تاریخی (مانند بردی یا حجت‌آباد) بر تقویت میراث‌گردی و آموزش حفظ آثار تاریخی تمرکز شود.
- در مناطق طبیعی یا کوهستانی (مانند سکنج یا لنگر) توسعه اکوتوریسم با حفظ منابع طبیعی در اولویت باشد.
- در مناطق فاقد هم‌پیوندی، استفاده از فناوری‌های دیجیتال و پلتفرم‌های ارتباطی آنلاین (مانند گردشگری مجازی یا تبلیغات هوشمند) برای جبران فاصله فضایی.

ملاحظات اخلاقی

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

میزان مشارکت نویسندگان در مقاله حاضر برابر می‌باشد.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی ندارد.

سپاسگزاری

از داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ساختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

منابع

- امین بیدختی، علی اکبر و نظری، ماشاله (۱۳۸۸). نقش بازاریابی در توسعه صنعت گردشگری، چشم انداز مدیریت بازرگانی. چشم انداز مدیریت (پیام مدیریت)، ۹ (۳۲)، ۴۹-۶۸.
- بهرامی، رحمت (۱۳۹۵). تحلیلی بر نقش گردشگری و اثرات آن بر توسعه سکونتگاههای روستایی (مطالعه موردی: شهرستان مریوان). مطالعات برنامه ریزی سکونتگاه های انسانی، ۱۱ (۴۳)، ۱۰۱-۱۱۳.
- جعفری، عزیزاله؛ نادعلی پور، زهرا؛ حیدری فر، زهرا و باقری، محسن (۱۳۹۹). ایجاد اشتغال صنعت گردشگری با رویکرد پویایی سیستم ها. گردشگری و توسعه، ۹ (۳)، ۱۵۳-۱۷۲.
- حیدری چپانه، رحیم (۱۳۸۹). مبانی برنامه ریزی صنعت گردشگری. کتاب ماه علوم اجتماعی دوره جدید، (۲۸)، ص ۳۴.
- رضوانی، محمد رضا و صفایی، جواد (۱۳۸۰). گردشگری خانه های دوم و اثرات آن بر نواحی روستایی. فصلنامه پژوهش های جغرافیایی، ۵۴ (۲)، ۱۰۹-۱۲۱.
- رضوانی، محمدرضا؛ بدری، سید علی؛ سپهوند، فرخنده و اکبریان رونیزی، سعید رضا (۱۳۹۱). گردشگری خانه های دوم و اثرات آن بر بهبود کیفیت زندگی ساکنان روستایی (مطالعه موردی: بخش رودبار قصران، شهرستان شمیرانات). مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه، ۴ (۱۳)، ۲۳-۴۰.
- شارپلی، ریچارد و شارپلی، جولیا (۱۳۸۰). گردشگری روستایی. ترجمه رحمت اله منشی زاده و فاطمه نصیری. انتشارات منشی، تهران.
- عباسی، رسول و اکبری کجانی، عاطفه (۱۴۰۰). واکاوی چالشها و موانع توسعه گردشگری غذای بومی (سنتی) در صنعت رستوران‌داری. مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۶ (۵۶)، ۳۸۱-۴۱۹.
- علی بیگی، جواد و قاسمی یار، محمد (۱۳۹۴). تاثیر گردشگری مذهبی بر کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی خانوارهای روستایی (مطالعه موردی: روستای بردی؛ شهرستان دهلران). مطالعات اجتماعی گردشگری، ۳ (۶)، ۸۷-۱۱۶.
- عنابستانی، زهرا؛ عنابستانی، علی اکبر و رجبی، آزیتا (۱۳۹۳). تحلیل نقش گردشگری مذهبی در توسعه سکونتگاههای روستایی مطالعه موردی: (روستای نوده انقلاب از شهرستان خوشاب). اولین همایش بین المللی علمی- راهبردی توسعه گردشگری جمهوری اسلامی ایران، چالش ها و چشم اندازها، ۱۵۴۳-۱۵۵۷.
- قاسم نژاد، زینب؛ مجیدی قهرودی، نسیم و جلیلود، محمدرضا (۱۴۰۰). بررسی چالش های توسعه گردشگری دیجیتال مطالعه موردی: شهر تهران. فصلنامه گردشگری شهری، ۸ (۳)، ۷۹-۹۰.
- قاسمی، مریم (۱۳۹۸). نقش گردشگری بر کیفیت زندگی خانوارهای روستایی مقاصد گردشگری مذهبی (مطالعه موردی: شهرستان مشهد). مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، ۱۷ (۱)، ۵۳-۸۹.
- قبادی، پرستو؛ پاپ زن، عبدالحمید؛ زرافشانی، کیومرث و گراوندی، شهپر (۱۳۹۱). وضعیت گردشگری روستایی در روستای خانقاه از دیدگاه اهالی روستا: با استفاده از تئوری بنیانی. مسکن و محیط روستا، ۱۳۷ (۳۱)، ۷۱-۸۲.
- قنبری، سیروس؛ قاسمی، مریم و پورجوپاری، مرضیه (۱۳۹۲). بررسی اثرات گردشگری بر توسعه روستایی از دیدگاه جامعه میزبان، مطالعه موردی: بخش ماهان شهرستان کرمان. مجله آمایش جغرافیایی فضا، ۳ (۹)، ۱۹-۴۴.
- قهرمانی، مریم (۱۳۹۱). توسعه گردشگری و پایداری روستایی و جایگاه بافتهای بارزش روستا (مطالعه موردی: روستای سیمین شهر همدان). فصلنامه فضای گردشگری، ۱ (۲)، ۶۵-۸۰.
- کمالی پور، حسام؛ معماریان، غلامحسین؛ فیضی، محسن و موسویان، محمد فرید (۱۳۹۱). ترکیب شکلی و پیکره بندی فضایی در مساکن بومی: مقایسه تطبیقی عرصه بندی فضای مهمان در خانه های سنتی کرمان. مسکن و محیط روستا، ۳۱ (۱۳۸)، ۳-۱۶.
- محمدی، یگانه؛ چراغی، بهروز؛ ولائی، محمد مهدی (۱۳۹۲). نقش گردشگری مذهبی در توسعه روستایی، با تاکید بر کیفیت زندگی و سرمایه اجتماعی مطالعه موردی: روستای قپچاق شهرستان میاندوآب. تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی (علوم جغرافیایی)، ۱۳ (۳۰)، ۷-۲۵.

References

- Abbasi, R., & Akbari Kajani, A. (2011). Analysis of challenges and barriers to the development of traditional food tourism in the restaurant industry. *Tourism Management Studies*, 16 (56), 381-419. [in Persian]
- Agacevic, A., & Xu, M. (2020). Chinese tourists as a sustainable boost to low seasons in ex-Yugoslavia destinations. *Sustainability*, 12(2), 449.
- Alibeigi, J., & Ghasemiyar, M. (2015). The impact of religious tourism on the quality of life and social capital of rural households (Case study: Bordi village; Dehloran county). *Social Studies of Tourism*, 3 (6), 87-116. [in Persian]
- Amin Bidakhti, A.A., & Nazari, M. (2009). The role of marketing in the development of the tourism industry, Business Management Perspective. *Management Perspective (Management Message)*, 9 (32), 49-68. [in Persian]
- Anabastani, Z., Anabastani, A.A., & Rajabi, A. (2014). Analysis of the role of religious tourism in the development of rural settlements, case study: (Nodeh Enghelab village, Khoshab county). *The first international scientific-strategic conference on tourism development of the Islamic Republic of Iran, challenges and prospects*, 1543-1557. [in Persian]
- Bahrami, R. (2016). An analysis of the role of tourism and its effects on the development of rural settlements (case study: Marivan County). *Human Settlement Planning Studies*, 11 (43), 101-113. [in Persian]
- Basukia, R., Wonoseputrob, C., & Husada Tarigan, Z.J. (2023). The effect of tourism village development project on economic sustainability through tourism villages based on natural and cultural potentials. *Journal of Project Management*. 8, 133-140. <https://doi.org/10.5267/j.jpm.2022.11.001>
- Bodosca, S. (2013). Rural tourism – a sustainable solution for development of North-East Romanian Region, *Conference: 15th International Conference "Romanian rural tourism in the context of sustainable development: present and prospects*, Vatra Dornei, Romania, 23-25.
- Bourke, L. (1996). Rural tourism development: are communities in southwest rural pennsylvania ready to participate. New York, *john Wiley*, p 227.
- Bramwell, B. (1994). Rural tourism and sustainable rural tourism. *Journal of Sustainable Tourism*. 2(1),1-6.
- Çukur, T., Kızılaslan, N., & Çukur, F. (2019). Contribution of the cooperation between agriculture and tourism for rural development. In *Rural Development: Proceedings of the International Scientific Conference* (pp. 371-375). <http://doi.org/10.15544/RD.2019.070>
- Daneshpour, A., & Charkhchyan, M. (2007). Public spaces and factors affecting collective life. *The Monthly Scientific Journal of Bagh-E Nazar*, 4(7), 19-28.
- Ghahremani, M. (2012). Tourism development and rural sustainability and the position of valuable rural textures (Case study: Simin Village, Hamadan City). *Quarterly Journal of Tourism Space*, 1 (2), 65-80. [in Persian]
- Ghanbari, S., Ghasemi, M., Pourjopari, M. (2013). Study of the Effects of Tourism on Rural Development from Rural Households Viewpoint, Case study: Mahan district of Kerman city. *Geographical planning of space quarterly journal*, 3 (9), 19-44. [in Persian]
- Ghobadi, P., Papzan, A., Zarafshani, K., & Garavandi, S. (2012). The status of rural tourism in Khanqah village from the perspective of villagers: using grounded theory. *Housing and Rural Environment*, 137(31), 71-82. [in Persian]
- Grefe, X. (1993). *rural tourism a lever for economic and social development*, clevedon, channel view publication. P.23
- Gregory. Sho. (1992). *Sustainable development review*.
- Heydari Chianeh, R. (2010). *Fundamentals of Tourism Industry Planning*. Social Sciences Month Book, New Period, (28), p. 34. [in Persian]
- Inskip, E. (1991). *Tourism planning: An integrated and sustainable development approach*. John Wiley & Sons.

- Jafari, A., Nadalipour, Z., Heydarifar, Z., & Bagheri, M. (2020). Tourism Industry Potential to Create Job Opportunities A System Dynamic Approach. *Journal of Tourism and Development*, 9 (3), 153-172. [in Persian]
- Jiang, B., Claramunt, C., & Klarqvist, B. (2000). Integration of space syntax into GIS for modelling urban spaces. *International Journal of Applied Earth Observation and Geoinformation*, 2(3-4), 161-171.
- Kadir1, I.A., & Chew, L.N. (2024). Assessing tourism potential for rural tourism development: Promoting SDGs and economic opportunities to the B40 community-A mixed method approach. *Smart Tourism*, 5(1), 2477. <https://doi.org/10.54517/st.v5i1.2477>
- Kamalipour, H., Memarian, Gh., Feyzi, M. & Moussavian, M.F. (2012). Form composition and spatial configuration in native dwellings: a comparative comparison of the layout of guest space in traditional houses of Kerman. *Housing and Rural Environment*, 31 (138), 3-16. [in Persian]
- Mohammadi, Y., Cheraghi, B., Valai, M.M. (2013). The role of religious tourism in rural development, with emphasis on quality of life and social capital, case study: Qepchaq village, Miandoab county. *Journal of Applied Researches in Geographical Sciences*, 13 (30), 7-25. [in Persian]
- Osmond, H. (1957). Function as the basis of psychiatric ward design. *Psychiatric Services*, 8(4), 23-27.
- Pool, E. (2002). The Theoretical Background of the City Identity- sustainability Network. *Environment and Behavior*, (34), 8-25
- Qasemi, M. (2019). The Role of Tourism on the Quality of Life of Rural Families Living in Religious Tourism Destinations (Case Study: Mashhad County). *Journal of Geography and Regional Development*, 17 (1), 53-89. [in Persian]
- Qasemnejad, Z., Majidi Ghahrudi, N., & Jalilvand, M.R. (2011). Investigating the Challenges of Digital Tourism Development Case Study: Tehran City. *Journal of Urban Tourism*, 8 (3), 79-90. [in Persian]
- Rezvani, M.R., & Safaei, J. (2001). Second Home Tourism and Its Effects on Rural Areas. *Geographical Research Quarterly*, 54(2), 109-121. [in Persian]
- Rezvani, M.R., Badri, S.A., Sepahvand, F., & Akbarian Roonizi, S.R. (2012). The effects of second home tourism on improving life quality of rural residents (Case: Roudbar-e Qasran District Shemiranat County). *Journal of Urban - Regional Studies and Research*, 4 (13), 23-40. [in Persian]
- Seena, V., & Sheela, M.C. (2023). Agri Tourism - A Panacea for Rural Development. *International Journal For Multidisciplinary Research*. 5(6), 1-8.
- Sharpley, R., & Sharpley, J. (1997). *rural tourism: an introduction*. I.T.P, London.
- Sharpley, R., & Sharpley, J. (2001). *Rural Tourism*. Translated by Rahmatullah Monshizadeh and Fatemeh Nasiri. Monshi Publications, Tehran. [in Persian]
- Vaca-Proañ, V.G., López-Rueda, C.P., Llorca-Vega, N.A., & Ferreras-Cid, E. (2023). Patrones sociales y espaciales: Estudio comparativo entre dos espacios públicos en la ciudad de Quito. Ecuador. *Urbano*, 26(47), 96-109. <https://doi.org/10.22320/07183607.2023.26.47.08>
- Wang, Y., & Wall, G. (2005). Sharing the benefits of tourism: A case study in Hainan. China. *Environments*, 33(1), 41.
- World Tourism Organization. (2023). *Tourism and Rural Development: A Policy Perspective*. UNWTO, Madrid. <https://doi.org/10.18111/9789284424306>
- Yuli, S. B.C., Septiani, E., Pramuja, R.A., Supiandi, S., & Najmudin, M. (2023). Tourism Development and Local Community Welfare: A Case Study of the Mandalika Special Economic Zone. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 14(4), 2097-2106.
- Zemljic, D. (2004). Beneficial and damaging effects of tourism on the countryside. *Journal sisibno kmetijstvo*, 37 (36), 17-19.